

نظام بین الملل هم اتفاقاً پایدار و دارای جمود نیست. شاکله آن در حال تغییر است. البته این کلمه در حال حاضر خیلی صحیح نیست. در نظم جهانی در حال تغییر که ما به آن نظم پساقطبی می‌گوییم، بازیگرانی هستند که همه منافع، امنیت و آبروی دارند که بخواهند آن را حفظ کنند و ما هم یکی از همین بازیگران هستیم. در این محیط جهانی دولت‌ها بخشی از بازیگران هستند. اینکه بگوییم تناقض ماهوی داریم و یا ما باقی خواهیم ماند یا نخواهیم کلاً دنیا را به هم بریزیم، تلقی من این است. احتمالاً منظور آقای مخبر هم این نبوده یا برداشت ما اشتباه است.»

او ادامه داد: «به قول آقای دکتر ظریف ۶ ماه آینده دنیای دیگری داریم و الان دنیای دیگری برقرار است. بنابراین، این شما نیستید که انتخاب می‌کنید که چه زمانی کنشگری بکنید. کما اینکه وقتی شما انتخاب می‌کنید که الان نه و بعداً مناسب است، بعداً دیگری هستند، منافع دارند و شرایطی وجود دارد که تغییر می‌کند. به نظرم در اوایل دولت سیزدهم ما به این سمت نفتیم که کار را تمام کنیم. و اخیر دولت آقای روحانی و اوایل دولت آقای رئیسی کار پیش رفته بود. بعد کار به اسفند ۱۴۰۰ رسید و حمله روسیه به اوکراین اتفاق افتاد و شرایط تغییر کرد.» کریمی یادآور شد: «نقاط زمانی که آقای مخبر درباره نقش مخرب اسرائیل گفتند نمی‌دانم تا چه حد دقیق است. اما در هر صورت اسرائیلی‌ها کنشگر مزاحمی در منطقه و جهان هستند که همیشه دسیسه کردند و خواهند کرد. آن دو مقطعی که من مطلعم کار پیشرفت داشت این دو مقطع نیست اما آقای مخبر اطلاعات بیشتری دارند. اما همیشه دسیسه‌کننده‌هایی مثل اسرائیل هستند که هیچ‌وقت خیر ما را نخواستند. نمی‌توانیم منتظر دسیسه نکردن آن‌ها بمانیم. ما فرصت‌هایی را به دلایل مختلف به بهانه سیاست داخلی و طمع‌های دیگر از دست دادیم که می‌توانست منافع زیادی داشته باشد. به تعبیر مولا علی، فرصت مثل ابر می‌گذرد. اما الان دیگر وقت این صحبت‌ها نیست. الان زمان پشتیبانی از تیم مذاکره‌کننده است که بسیار حرفه‌ای هستند. هیچ نقطه آسیبی در این تیم از جهت تخصصی وجود ندارد. این تیم از طرف مقابل بر موضوع مسلط‌تر هستند. به همین جهت می‌تواند بسیار موفق باشد.»

این مدرس دانشگاه تهران درباره تجربه کارشکنی‌ها در دوران مذاکرات برجام یادآور شد: «این شعار حتماً مطرح می‌شود که همه حمایت کنیم و منافع کشور را گروگان مسائل جناحی نکنیم. اما در عمل کمتر این اتفاق می‌افتد. مذاکره‌کنندگان برجام بسیار و به‌ناحق تحت فشار قرار گرفتند. علیه آن‌ها فیلم‌ها و سربال ساختند. آقای عراقچی مشغول مذاکره بود که گاندوی ۲ را پخش کردند و بعد مجبور شدند چند قسمت متوقفش کنند. این رفتارها هیچ کمکی به تیم مذاکره‌کننده نمی‌کند. فقط تخریب‌شان می‌کند. همانطور که مردم - نه یک اقلیت خاص - از آقای ظریف و مذاکره‌کنندگان برجام حمایت کردند، این بار نیز به همین صورت است. اگر گروه‌های سیاسی و نهادهایی که منافع خودشان را در تند شدن شرایط می‌بینند، تصویر واضح‌تر داشته باشند و بدانند که منافع خودشان نیز در گروی بهانه‌زدایی از طرف خارجی و رفع تحریم است، به تغییر فضا کمک خواهد کرد.» او یادآور شد: «هر تلاشی ممکن است تا حدی موفق باشد یا نباشد. اما به هر حال کار درست این است که هر طور می‌توانیم سنگ تحریم را از مقابل پای کشور برداریم. مهمترین چیز این است که به تیم مذاکره‌کننده کمک کنیم و یکپارچگی داشته باشیم. در عین حال دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی باید بتواند فضا را به نحوی کنترل کند و جلوی هر گونه فعالیت تخریبی و شائبه انداختن پشت تیم مذاکره‌کننده حداقل برای سه سال آینده چه در موقع مذاکرات و چه بعد از آن و نتیجه‌ای که خواهد داشت را بگیرد. به این دلیل که مذاکره‌کننده ما با آرامش و بدون نگرانی از آنچه که بر سر امثال آقای دکتر ظریف آمد، بتواند کار خود را به درستی انجام دهد.»

نخواهیم داد که دیگران برای ما حد و مرز تعیین کنند یا مانع فکر کردن، خلاق بودن و نوآور شدن ملت ما شوند.»

امنیت و عزت کشور خط قرمز ما است

رئیس‌جمهور بیان کرد: «ملت ایران همواره با قدرت ایستاده و حتی در شرایطی که برخی مدعی‌اند ایران در ضعیف‌ترین وضعیت قرار دارد، مردم کشور ما با صلابت و عزت به مسیر خود ادامه داده‌اند. همان تحلیل‌گران همیشگی که پیش‌بینی‌هایشان اغلب غلط از آب درمی‌آید، باز هم تصوراتی اشتباه دارند. هر چقدر در داخل کشور اختلاف‌نظر داشته باشیم، در حفظ تمامیت ارضی، عزت و استقلال این سرزمین، هیچ اختلافی بین ما نیست و نخواهد بود. همه مردم ایران، فارغ از هر دیدگاه و گرایش، آماده‌اند از خاک خود با قدرت دفاع کنند. اگر هم اختلافی وجود دارد، آن را کنار خواهیم گذاشت. چراکه امنیت، عزت و استقلال کشور خط قرمز ماست. کسانی که خیال می‌کنند می‌توانند از شرایط سوءاستفاده کنند و با ایران درگیر شوند، به رویای خامی دل بسته‌اند.»

پزشکیان تأکید کرد: «اگر واقعاً خواهان صلح و آرامش هستند، ما نیز به دنبال آن هستیم. در موضوع توافق و مذاکرات، ما هیچ‌گاه آغازگر خروج از گفت‌وگو نبودیم. این دیگران بودند که از میز مذاکره خارج شدند و ما را تهدید کردند. در برابر تهدیدها، ناچار به واکنش و ایستادگی هستیم، اما همچنان بر گفت‌وگو و راه‌حل‌های مسالمت‌آمیز تأکید داریم.»

موضع ایران روشن و مستحکم است

پزشکیان با اشاره به تحولات جاری در عرصه دیپلماسی، افزود: «با شکل‌گیری گفت‌وگوها، روند تعامل نیز تقویت خواهد شد. روز شنبه دکتر عراقچی با راهم‌نهایی‌ها و توصیه‌های مقام معظم رهبری، در عمان با آمریکا وارد گفت‌وگو غیرمستقیم خواهد شد. موضع جمهوری اسلامی ایران در خصوص مسائل کلان، همان است که رهبری معظم‌ها با صراحت بیان کرده‌اند؛ موضعی روشن، مستحکم و غیرقابل تردید. در سایر موضوعات نیز که امکان تعامل وجود دارد، گفت‌وگوها شکل خواهد گرفت و مسیر تعامل ادامه خواهد داشت.»

طرف آمریکایی هم نمی‌خواست به دلایل متعدد به برجام برگردد. پس چرا مذاکرات غیرمستقیم می‌کردیم؟ برای اینکه معتقد بودیم ادامه این روند به زیان ایران است. چون آمریکا که چیزی به خاطر تحریم‌ها از دست نمی‌دهد، ادامه تحریم‌ها به ضرر ایران است.»

این تحلیلگر حوزه سیاست خارجی در توضیح اینکه با استفاده از تجربیات پیشین چه اقداماتی باید در داخل و خارج انجام دهیم، گفت: «در داخل کشور تابه‌ی از مذاکره ساخته‌اند. در حالی که مذاکره در نفس خود اقدامی است برای یافتن راه حل و حل مشکلات دیپلماتیک میان کشورها. نمی‌توانیم به دیپلمات بگوییم مذاکره نکن، اما مشکل را حل کن. کار دیپلمات مذاکره است. حالا این مذاکره می‌تواند محرمانه، علنی، مستقیم یا غیرمستقیم باشد. این مسائل در جهان امروز خیلی مهم نیست. ما این‌ها را در کشورمان بزرگ می‌کنیم و روی آن مانور می‌دهیم. نمی‌دانم می‌خواهیم به کجا برسیم اما احساس می‌کنم بیشتر این موضوع، مسئله جناحی و سیاست داخلی است. مثلاً الان اگر دولت آقای رئیسی سرکار بود و وزیر خارجه آقای امیرعبداللهیان و طرف مذاکره‌کننده آقای باقری کنی بود، شاید اصلاً اینجور مسائل از طرف بعضی جناح‌ها مطرح نمی‌شد.»

او با تأیید بر این نکته که بسیاری از رسانه‌ها و شخصیت‌های سیاسی مثل گذشته به نفی مذاکره نپرداختند و صرفاً بعضی طرف‌ها چنین رویکردی را در پیش گرفتند، اظهار داشت: «به نظر می‌رسد حداقل این موضوع پذیرفته شده است که راه پایان دادن به تحریم‌ها از مسیر مذاکره می‌گذرد. درست است که ما باید مجموعه اقدامات دیگری را انجام دهیم که از لحاظ اقتصادی پیشرفت کنیم و بتوانیم اثربخشی تحریم‌ها را کاهش دهیم، یا در حوزه هسته‌ای به دستاوردهایی برسیم اما اصل قضیه این است که در هر شرایطی حتی اگر خیلی موفق هم بودیم، باید برای پایان دادن به تحریم‌ها به سمت گفت‌وگو و مذاکره برویم. مذاکره خوب یا بد نیست. مهم این است که چه کسی مذاکره را در چه شرایطی و تحت رهبری چه کسی انجام می‌دهد. چه اهداف و رویکردی داریم. بنده به عنوان یک پژوهشگر راهی جز مذاکره نمی‌شناسم.»

او در خصوص بحث مراقبت از این روند در برابر اقدامات خارجی نیز گفت: «تجربه نشان داده است که اسرائیل با همه امکانات سیاسی، نظامی و امنیتی خود تلاش می‌کند تا قبل از اینکه ایران موضع خود را در قبال آن مشخص کند، توافقی به امضا نرسد یا دو طرف در خصوص یک چهارچوب کلی با یکدیگر کنار نیایند. بنابراین، ایران باید تکلیف مسئله اسرائیل را مشخص کند. اسرائیلی‌ها هم در این مسیری که می‌دانیم طی می‌کنند، علاوه بر امکاناتی که گفتیم از فضای رسانه هم خیلی استفاده می‌کنند. چون نگاه‌شان این است که نباید این روند در شرایط فعلی به نتیجه برسد.»

وی افزود: «بر خلاف دوران برجام، کشورهای از جمله عربستان سعودی دنبال این بودند که توافق را به هم بزنند تا موقعیت ایران تثبیت نشود. اما در حال حاضر به نظر می‌رسد طرف‌های عربی هم به خاطر خطری که درگیری ایران و آمریکا برای کل منطقه دارد، مخالفتی ندارند و همراهی می‌کنند. روسیه و چین هم که با ایران در حال گفت‌وگو و همکاری هستند. اتحادیه اروپا هم به نظر من کارشکنی نخواهد کرد. بنابراین، تنها مخالف جدی این روند اسرائیل است که از تمام امکانات خود به خصوص رسانه برای تخریب استفاده می‌کند.»

ایران با نظم جهانی در تناقض نیست

ساسان کریمی، مدرس دانشگاه درباره بخشی از صحبت مخبر مبنی بر وجود تناقض ماهوی ایران، به خبرنگار هم‌میهن گفت: «این صحبت را قبول ندارم. ما یکی از اعضای بابتاب نظام بین‌الملل هستیم.»

داشته باشد، ما آنها را همکیش و همراه خود می‌دانیم و خواهان زندگی مسالمت‌آمیز با همه آنها هستیم.»

رهبری با سرمایه‌گذاری آمریکایی‌ها هم مخالفت ندارد

اوبه دیدارهای منظم خود با مقام رهبری نیز اشاره و تأکید کرد: «ایشان هیچ‌گونه مخالفتی با سرمایه‌گذاری خارجی حتی از سوی سرمایه‌گذاران آمریکایی ندارند، به شرط آنکه با توطئه، براندازی یا سیاست‌های غلط همراه نباشد. ایران جای فتنه‌گری نیست؛ عده‌ای می‌خواهند با نفوذ، اطلاعات جمع‌آوری کرده و بعد همان افراد را ترور کنند. اینجا محل توطئه و نفوذ نیست، بلکه بستر سرمایه‌گذاری و توسعه است. همان‌گونه که رهبر معظم انقلاب فرموده‌اند، جمهوری اسلامی آماده تعامل و گفت‌وگو است، اما این تعامل باید غیرمستقیم، عزت‌مندانه و همراه با تضمین‌های روشن باشد، چراکه ما هنوز به طرف مقابل اعتماد نداریم. هرگونه ارتباط، در چارچوب منافع ملی و حفظ عزت ملت ایران خواهد بود.»

پزشکیان با تأکید بر اینکه «بار دیگر اعلام می‌کنیم که ایران نه دنبال بمب هسته‌ای بوده، نه هست و نه خواهد بود.» ایشان با انتقاد مجدد به فتنه‌سازها و اتهام‌زنی‌های بی‌اساس جهانی علیه جمهوری اسلامی گفت: «برخی در دنیا بی‌دلیل و بی‌پایه شعار می‌دهند که ایران عامل ناآرامی و بی‌ثباتی در منطقه است، در حالی که خود آنها هستند که با استقرار بمب‌افکن‌ها، تجهیز کشورهای مختلف و دامن‌زدن به جنگ‌های نیابتی، منطقه را به آشوب کشانده‌اند. اینها ادعای تمدن، امنیت و صلح دارند، اما عملاً جهان را به میدان جنگ، درگیری و خونریزی تبدیل کرده‌اند. هدفشان روشن است؛ به جای امنیت، به دنبال فروش تسلیحات، منابع و تجهیزات خود هستند و با به جان هم انداختن مسلمانان و ملت‌های منطقه، می‌خواهند از این بحران‌ها بهره‌برداری اقتصادی و سیاسی کنند.» او با اشاره به رویکرد اصولی جمهوری اسلامی در عرصه سیاست خارجی تأکید کرد: «ما خواهان صلح، امنیت و گفت‌وگو منطقی هستیم، اما هرگز از دستاوردهای خود کوتاه نخواهیم آمد. اهل معامله بر سر عزت، پیشرفت و نوآوری ملت ایران نیستیم و اجازه

جواد علیزاده

کرم‌لین: از گفت و گوهای مستقیم و غیر مستقیم ایران و امریکا استقبال می‌کنیم.

۱۹۰

عراقچی: هسته‌ای و رفع تحریم‌ها تنها موضوع مذاکرات است

سنجش جدید آمریکا است که سابقه طولانی بدعهدی و یکجانبه‌گرایی در کارنامه خود دارد. وی افزود: «موضوع هسته‌ای به معنای اطمینان‌دهی در مورد ماهیت صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای ایران به‌ازای رفع تحریم‌ها تنها موضوع مورد گفت‌وگو است.»

گروه خبر: وزیر امور خارجه کشورمان، روز گذشته در نشست با حضور جمعی از اندیشمندان و فعالان فرهنگی و رسانه‌ای الجزایر به موضوع مذاکرات پیش‌پرو ایران و آمریکا اشاره کرد. سیدعباس عراقچی گفت: «مذاکرات آتی در مسقط فرصت جدیدی به دیپلماسی و آزمونی برای

دو بیانیه، دو رویکرد

مجید یونسیان

روزنامه‌نگار و تحلیلگر سیاسی

در چند روز اخیر دو بیانیه با دو رویکرد متفاوت اما در یک بستر مشترک انتشار یافت که بازتاب‌های متفاوتی داشت. قبل از تأمل در محتوای این دو بیانیه، باید به یک نکته کلیدی اشاره کرد و آن‌هم تحرک محسوس در جامعه مدنی و جریان روشنفکری و رسانه‌ای ایران است که بسیار نویدبخش است و نشانه‌های روشنی از بلوغ اجتماعی و سیاسی است. لذا باید امیدوار بود که این جهش تحسین‌برانگیز در مسیر درستی قرار بگیرد. بستر اصلی هر دو بیانیه موضوع امنیت و هویت ملی است. در بیانیه اول که خطاب آن جامعه بین‌الملل و رویکرد اصلی آن صلح‌طلبی و مخالفت جدی با جنگ است؛ امنیت و هویت ملی و فرهنگی ایران به درستی تبیین شده است و تأکید محوری آن بر:

- ۱- مطالبه عمومی مردم ایران برای صلح و تعامل با جامعه جهانی.
- ۲- تأکید بر یکپارچگی در برابر هر تهاجم و تجاوز خارجی.
- ۳- هم‌صدایی و وحدت در حفظ تمامیت ارضی.
- ۴- نفی مداخله بیرونی در شیوه و نحوه و ماهیت حکمرانی در ایران است.

ایران است. در این بیانیه که امضاکنندگان آن لطیف متکثری از فعالان مدنی، روشنفکران، جامعه‌شناسان، اهالی رسانه و اندیشمندان هستند؛ فارغ از نوع

نگاه، جناح‌بندی و گرایش سیاسی و دینی، «امنیت ملی» را اولویت اصلی و «عبور از بحران و جنگ» را محور هر رأی خود قرار داده‌اند که به‌منظر می‌رسد به درستی باید آن را سرآغاز یک حرکت نوین سیاسی دانست. بازتاب جهانی این رویداد به گونه‌ای بود که محافل پنهان دشمنان ایران را به تحرک واداشت تا از داخل و خارج اسب جنگ و نزاع را زین کنند و هم‌زمان بر آتش آن بیافزایند. اما در بیانیه دوم که گروه کثیری از فرهیختگان و اهالی اندیشه و رسانه منتشر کردند و همان‌گونه که اشاره شد، بستر آن نیز امنیت و هویت ملی است؛ رویکردی معطوف به خرد‌دهی داخلی دارد. در این بیانیه، نسبت به تشدید رویکردهایی هشدار داده شده که عمدتاً حول دو محور است:

- ۱- حرکت‌های خرنده برای ایجاد شکاف در اتحاد فرهنگی و تضعیف عوامل کلیدی وحدت و هویت تاریخی ایران.
- ۲- فقدان درک درست دولت‌مردان از اهمیت و حفظ عوامل اصلی هویت ملی.

این بیانیه برخلاف بیانیه اول که جنگ و تهدید از بیرون و ضرورت وحدت در مقابل آن را اولویت می‌داند، تأکید بر خرد‌دهی خرنده‌ای دارد که هویت یکپارچه ایران و آلمان‌هایش را در خطر می‌داند و خطاب آن به دولت‌مردان و حکمرانان است. گرچه نکات مندرج در این بیانیه مهم، اساسی و قابل تأمل است؛ اما لحن تند و عصیبت‌نفته در ادبیات بیانیه از اثرگذاری آن کاسته و تا حدودی، خود مستعد تبدیل به یک نقطه تحریک برای صحنه‌بندی و قطعی‌گرایی و تعمیق شکاف در بستر اجتماعی شده است. با این حال، تردیدی نیست که در مسیر احیای جامعه مدنی و تبدیل آن به یک نهاد قدرت ملی، چنین فرازونشیب‌هایی اجتناب‌ناپذیر است و استمرار این حرکت‌ها اگر با مدیریت خرد و واقع‌بینی همراه شود، می‌تواند مسیر شکوفایی ایران را رقم بزند.